

Jak na odborné psaní

Několik zásad, pohledů a přístupů
k psaní odborného textu

PhDr. Ondřej Hausenblas
PedF UK

1

Jak na odborné psaní

Někteří už závěrečnou práci píšete. -

Potřebujete si hlídat strukturu a podání.

Jiní ji dostanete zadanou, další si zadání
vyberete.

Potřebujete rozmyslet, co vše a jak do ní patří.

Někteří chcete psát odborný článek.

***Potřebujete utřídit problematiku, najít zásadní
otázku a formulovat tezi.***

Všichni: ***Potřebujete text napsat odborně...***

Jak na odborné psaní

Kde získáváme „zadání“, čili téma a záměr práce?

= Podle požadavků univerzity

3

Účel psaní odborné práce

a) prokázat odbornou způsobilost (závěrečná práce, diplomka, doktorská práce, habilitační práce :-)

= získat údaje – z pramenů, z výzkumu,

= pracovat s hypotézou (prověřit ji 'vyvrátit nebo potvrdit)

= zvolit a dodržet postup (metodu, metodologii)

= ověřit dosavadní údaje, tvrzení, poznatky, teorii

4

Účel psaní odborné práce

b) přispět k odbornému poznání novým zjištěním o problematice

= v dosavadních informacích najít novou souvislost

= odhalit slabé nebo zanedbané místo zkoumání

= vnést opomíjený pohled a jeho důsledky

5

Co splnit

a) požadavky univerzity – dány v rozhodnutí rektora: „Závazná metodika pro psaní kvalifikačních prací na MUP“

b) věcnou správnost informací v dané odborné oblasti – důkladná práce s prameny, vč. konzultantů + podložit vlastní závěry pomocí výzkumu, argumentů, dat

c) soudržnost a logiku bádání a sdělení – uspořádanost v zkoumání i v psaní

d) formální náležitosti včetně pravopisu :-)

6

Mít co říct

Dobrá odborná práce sděluje druhým něco důležitého a nového!

Jen utřídit nebo zpřehlednit informace již známé neproказuje autorovu schopnost vlastního badatelství. (Ale může to být pro obor užitečné.)

Novost může spočívat i v dosud neuplatněném pohledu na problematiku:

Vztah již známých informací k nějakému novému prvku:

- k dosud opomíjené osobnosti či vrstvě občanů,

Myslit na povahu adresáta – komu je vaše sdělení určeno?

- komisi u obhajob – DP (posuzuje vás jako odborníka)
- zasvěceným spolupracovníkům – oborový časopis (posuzují přínosnost informace)
- nezasvěceným, ale odborným čtenářům – vědecko-popularizační médium, např. časopis Vesmír, webová stránka výzkumového projektu (posuzují aktuálnost, zajímavost a solidnost informací + vstřícnost v podání)
- laické veřejnosti včetně novinářů (posuzují⁸ atraktivitu, překvapivost, aktuálnost + přívětivost podání)

Způsob psaní podle typu adresáta

Rozhodujete se

o výběru informací: Které jsou hlavní, které jen doplňující, ale nutné, které doplňující jen ilustrativní, a které nadbytečné;

o uspořádání informací:

Jít od známých východisek k překvapivému objevnému závěru?

Jít od vyhlášení závěru a dokazovat jej postupnými argumenty? 9

o stylu podání:

Jak na to

1. V práci zadané školou: Důkladně porozumět zadání

Jaké přesně je **téma**? Který **problém**?

Jaká **zásadní otázka** za tématem figuruje?

Např. téma: „Komunikace cestujících v MHD v letech 2017-2019“

Své porozumění i nalezené otázky **konzultovat s** vedoucím práce dřív, než začneme 10

shromažďovat prameny nebo materiál nebo plánovat výzkumné kroky...

Hypotéza – odpověď na zásadní otázku

1. Projdeme předběžně problematiku
- materiály, vědomosti a pozorování
2. Existující odpovědi i na blízké otázky
3. Formulujeme své odhady, dohady, tušení.
4. Porovnáваме a vybíráme
nejpravděpodobnější

11

Co nebude prokazovat vaši odbornost

Časté a nevědomé vady:

- kompilování údajů bez vyvození souvislostí
- přehledová snůška informací (údajů i závěrů)
- učebnicové zjednodušení problematiky
- nesoudržné spojení izolovaných částí
- detailnost bez širšího náhledu (big picture)

12

Jak odbornou práci strukturovat

„úvod – hlavní část – závěr“

- nárys problematiky
- výzkumová otázka
- cíl práce
- proč toto téma a jak vznikla otázka

13

Jak odbornou práci strukturovat

„úvod – hlavní část – závěr“

- metoda zkoumání
- předvedení metody „v akci“ - výzkum, analýza, syntéza (vysvětlení, návrh)
- vyhodnocení, vyvracení/potvrzení hypotéz

14

Jak odbornou práci strukturovat

„úvod – hlavní část – **závěr**“

- zopakujte výzkumovou otázku a získanou odpověď
- proč je to dobrá odpověď
- proč se potvrdila // vyvrátila hypotéza

15

Jak postupovat

Typ a metoda výzkumu

- osvědčený výzkumový postup z publikací
- porovnání výzkumů // teorií
- vývoj nového pojetí problému
- vlastní metoda a postup

16

Psaní odborné práce

Podání

- zacházení s obsahem: zřetelně uspořádané
- termíny-pojmy i slova neterminologizovaná + totéž nazývat vždy stejně
- zjištění a „pravdy“ říkat rovnou (nenapínat, nechodit okolo)
- citace přesné s bibliografickými odkazy (výjimečně lze přejmout „podle XY...“)

17

Psaní odborné práce Zpracování částí / kapitol

- úvod se píše až po výzkumu, na sám konec
- i závěr se píše **před** psaním úvodu, jsou to „závěry“ výzkumu
- ve výzkumu se jde po hlubších souvislostech, po skrytých informacích
- závěr může vedle zjištění otevírat i výhledy: klást navazující otázky, identifikovat pole k dalšímu bádání

18

**Na co dbát:
Kompozice a formulace**

- myšlenky vysvětlete / popište a prokažte (tvrdit nestačí)
- jasně ukazujte, co je údaj nebo myšlenka vaše a co převzatá
- hlavní myšlenku pište v hlavní větě (neschovávat ve vedlejší: „Příčinou selských bouří byla nadměrná zátěž z roboty X Propukalo mnoho selských bouří, protože vrchnost žádala příliš mnoho dní roboty...“)

19

**Na co dbát
Kompozice a formulace**

- neopakujte, co už uvedeno (odkažte)
- vysvětlujte rovnou, ne později, ne napřed („Ze předchozí kapitoly vyplynulo, že...“ „Jak níže objasníme...“)
- nespolehejte, že něco „přece logicky vyplývá“
- nezobecňujte ukvapeně ani univerzálně

20

Na co dbát

Kompozice a formulace

- spojovací výrazy ať vystihují obsah („přestože, tudíž, díky ≠ kvůli / vinou / vzhledem k...“)
- hlídejte si „zřejmě, patrně, kromě, dá se soudit, že...“
- šetřte výrazy jako „dokázalo se, že...“
- zbavte se prázdných slov („v průběhu přesunu jednotek = při přesunech jednotek“)

21

Na co dbát

Přehlednost výstavby textu

- názvy kapitol, úseků, pododdílů (číslování?)
- na zlomech úseků (kapitol) se ohlédněte i nahlédněte vpřed: bude patrná návaznost?
- komentujte postup k cíli: co děláte nyní a proč
- komentujte postup k cíli: co budete dělat dál

22

Co číst

Eco, Umberto, *Jak napsat diplomovou práci*, přel. Ivan Seidl, Olomouc: Votobia 1997

Šanderová, Jadwiga, *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách*, Praha: Sociologické nakladatelství 2009.

Zbiral, David, *Jak napsat (a nepsat) odbornou práci: Zásady, návody, časté chyby*. Dostupné z http://www.david-zbiral.cz/odborne-prace.htm#_Toc411854053

ČMEJRKOVÁ, S., DANEŠ, F., SVĚTLÁ J. *Jak napsat odborný text*. Praha : Leda, 1999, ISBN 80-85927-69-1.

Děkuji za pozornost

Přeji Vám vytrvalost, uspokojení a úspěch v práci.